

Landbouw

Voederhagen en -struiken voor vee

Auteur: Valérie Vandenabeele

Bronnen: https://www.rundveeloket.be/vraag_antwoord/silvopasture, <https://www.agroforestryvlaanderen.be>, brochure "Voederbomen in de landbouw, meer waarde per hectare door multifunctioneel gebruik", www.voederbomen.nl

Net een jaar geleden hadden we het reeds over voedselbossen voor landgoederen. Maar wat als je bepaalde types voedselbossen nog verder multifunctioneel kan inzetten? In dit artikel gaan we in op het nieuwe concept van 'voederhagen en -struiken voor vee'.

Wat zijn voederhagen?

Voederhagen, maar ook struiken en bomen die door vee gegeten worden, kunnen aanzien worden als een vorm van agroforestry, meer bepaald een sylvopastoraal systeem. Terwijl in Frankrijk het sylvopastorale systeem meer gebruikelijk is, mag men in Vlaanderen juridisch gezien vee enkel houden op landbouwgronden, tenzij anders bepaald in een vergunning. Met zogenaamde voederhagen worden landschappelijke, klimaat-, erosie- en natuurwaarden zo gekozen dat ze een meerwaarde vormen in het voedsel van het vee.

Bomen en struiken maken in feite al van oudsher deel uit van de boerderij. Enerzijds leveren ze brandhout, klompenhout, bouwhout, materiaal voor manden en andere gebruiksvoorwerpen of gereedschap. Anderzijds dienen ze als afscheiding, veekering en dus ook als voedsel voor het vee en zelfs voor de mens. Door intensifiëring zijn ze geleidelijk aan opzij gedruwd en verdwenen ze meer en meer uit het landschap.

Het belang ervan komt met de huidige droogtes, overstromingen, biodiversiteitsverlies, erosie enz. terug naar voor. Door bomen en akkerbouwgewassen of grasland juist te combineren komt men tot netto opbrengstverhoging t.o.v. monocultuur bos en monocultuur landbouw. Zo kiest men bij voederhagen voor specifieke soorten die ontbrekende voedingsstoffen in het rantsoen van het specifieke vee op natuurlijke wijze aanvullen. Bovendien leveren ze een positief effect op het welzijn van de dieren (bescherming tegen wind, schaduw, diereigen gedrag zoals knabbelen...).

De hagen worden langs de kanten gegeten door het vee. De opschietende takken kunnen na snoei als voeder toegediend worden (vers, ingekuild of gedroogd), als bodemverbeteraar dienen of op de stalbodem gelegd worden zodat het vee warm en droog loopt in de winter.

Tabel 1: Belangrijkste secundaire plantenstoffen

Stof	Eigenschappen	Boomsoort
tannine (looistoffen)*	smaakt bitter, helpt eiwitvertering, ontstekingsremmend, desinfecterend, anti-parasitair, diarree-remmend, verhoogt melkproductie	eik, Spaanse aak, esdoorn, els, krentebompje, haagbeuk, kornoelje, beuk, wilde appel, sleedoorn, roos, braam, framboos, lijsterbes
salicylaten	pijnstillend, koortswerend, ontstekingsremmend	wilg, populier
flavonoïden	ontstekingsremmend, antioxidant, onverzadigde vetzuren	hazelaar, meidoorn, vlier, lijsterbes
aroma's, cumarinen of antrachinonen	verwarmend, stofwisseling of microcirculatie verhogend	vuilboom, es, spar, grove den
saponinen, zeepstoffen (schuimend)	minder stikstof in mest, beter ophoesten	kastanje, berk,
slijmstoffen, kookhydraten met lange ketens	verzachtend, beschermt slijmvliezen	linde, iep

* Meer dan 50 gram tannine per kg DS verlaagt de opneembaarheid en verteerbaarheid van het rantsoen. Toevoegen van polyethyleen glycol aan het rantsoen kan dit effect terug afzwakken.

Welke nutriënten haalt vee uit voedselstruiken?

Net als in het wild levende dieren zoals reën, gaan ook onze gedomesticeerde dieren zoals runderen, geiten en schapen, wanneer ze gebruik kunnen maken van bomen en struiken, hiervan smakelijk knabbelen. Het menu varieert van scheuten, knoppen, takjes, bast, schors tot grove hoeveelheden bladeren. Bij runderen staat daarbij een groot aantal soorten op het menu: vlier, wilg, populier, braam, eik, meidoorn, grove den... Geiten en schapen eten nog meer soorten en zijn ook beter in staat om stekels en secundaire plantenstoffen te verwerken. Naargelang het seizoen vordert, treedt ook verandering op in de consumptie. Zo

wordt beuk vooral in het voorjaar gegeten en minder later op het seizoen omwille van de toegenomen looistoffen die minder smakelijk zijn. Wilg wordt het hele seizoen door gesmaakt. Berk wordt door runderen niet gesmaakt, maar wel door geiten.

De meeste voedingsstoffen vindt men terug in de bladeren. De bladeren bevatten meer eiwitten, vetten en suikers dan gras. Ze zijn een bron van mineralen, sporenelementen en secundaire plantenstoffen. Deze secundaire plantenstoffen (zie tabel 1) kunnen giftig zijn (bv. taxine in taxus), maar ook effecten hebben op de vertering

en gezondheid van herkauwers. In te grote hoeveelheden of bij bepaalde rantsoenen kunnen de effecten negatief worden. Voor rundvee kan het rantsoen voor 12-55 % uit vers boomvoer bestaan.

Om te bepalen welke bomen en struiken je best aanplant, kan je een haarstaalanalyse laten doen. Tabel 2 geeft weer welke soorten je kan aanplanten wanneer bepaalde tekorten opduiken bij het vee. De grootste problemen komen voor met tekorten aan koper en selenium. Bij Limousins kan bv. de vacht bleker zijn of trager verdonkeren omwille van kopertekort.

Interessante voederbomen

Els

Elzenbladeren hebben een hoog eiwitgehalte en zijn interessant als voederboom. De soort is een goede stikstofbinder en groeit ook goed op natte bodems en werd vroeger gebruikt als hakhout.

Acacia

Acacia heeft ook een groot eiwitgehalte en is goed stikstofbindend. De doornen zijn geen probleem voor geiten en schapen, maar hele takken op stal kunnen problemen opleveren. Goed uitgangsmateriaal en goed beheer zijn van belang voor waardevol hout, maar kan ook als hakhout beheerd worden.

Zelf aan de slag?

Wil je zelf eens testen of zo'n voedselhagen passen binnen jouw landbouwbedrijf? Neem dan contact met ons op. Wij kijken of er mogelijkheden zijn om in te stappen in een gefinancierd proefproject.

Hazelaar

De hazelaar is een snelgroeende struik of boom, vaak toegepast in houtsingels en kan goed tegen snoei. De bladeren zijn smakelijk en bevatten een redelijke voederwaarde en mineralensamenstelling alsook ontstekingsremmende flavonoiden. Voor notenproductie wordt een hybridevorm aangeraden.

Es

Een van oudsher veel gebruikte voederboom met relatief hoge verteerbaarheid. Hij kan ook als hakhout of knotboom beheerd worden.

Andere bomen met hoge voederwaarde zijn: beuk, haagbeuk, iep, linde en wilg.

"In 80% van Vlaanderen geldt nog steeds de bestemming volgens het oude gewestplan van de jaren 70. Het staat de bouwshift in de weg." (Studie Ruimterapport)

Landelijk Vlaanderen, thuis op het platteland

Tabel 2: Advies boomsoort voor mineralen tekorten

Mineraal	Boomsoort
Ca	kornoelje, populier, vlier
P	vlier, populier, wilg
Mg	hazelaar, els, es, iep, kornoelje, vlier
Na	kornoelje
K	populier, vlier, vuilboom
Fe	beuk, hazelaar, linde, els, robinia
Mn	hazelaar, linde, wilg, esdoorn, beuk, berk
Cu	beuk, lijsterbes, hazelaar, esdoorn
Zn	berk, wilg, populier
Se	vuilboom
Co	lijsterbes, esdoorn, framboos

Tip: vergeet niet rekening te houden met de bodemgeschiktheid van de boom- of struik-keuze. www.bomenwijzer.be en <https://bobo.inbo.be/map> kunnen je op weg helpen.

LANDELIJK WONEN VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

- > De gespecialiseerde makelaar mbt hoeves en gronden in buitengebied.
- > Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: DANNY DE PAUW 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O
V A S T G O E D byba
www.agrovastgoed.be

